

УДК 343.36
DOI 10.36919/EIJ.1.2023.88

М. П. Климчук,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права,
ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID ID 0000-0002-0488-5470

КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті здійснено науковий аналіз гарантій адвокатської діяльності у кримінальному процесі України. Акцентовано увагу на формуванні ефективного правового механізму, спрямованого на досягнення вітчизняним законодавством відповідності міжнародним стандартам. З огляду на численні порушення базових складових права на надання професійної правничої допомоги, а також прав захисників і представників особи, залучених до кримінального провадження, наголошено на врахуванні положень Європейської конвенції з прав людини та висновків, викладених у рішеннях Європейського суду з прав людини, пов'язаних з діяльністю адвоката, представника особи у змагальному кримінальному процесі.

Зроблено висновок, що міжнародно-правові норми, які встановлюють загальні вимоги до здійснення судочинства, є не лише процесуальною гарантією забезпечення права на кваліфіковану правничу допомогу на національному рівні, їх реалізація в частині захисту залученого до участі в кримінальному провадженні захисника чи представника особи від зовнішнього втручання покликана створити умови для виконання зазначеними суб'єктами своїх функцій. Виокремлено засади кримінального провадження, у яких відображено основні вимоги щодо безперешкодної діяльності захисника чи представника особи у кримінальному провадженні, як: законність; верховенство права; забезпечення права на захист; право на справедливий суд; право на свободу та особисту недоторканість; рівність перед законом і судом та ін. Акцентовано увагу на тому, що вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги у кримінальному провадженні, так само як і порушення встановлених законом гарантій їх діяльності, визначених у міжнародних нормативно-правових актах, повинні розглядатись як протиправні, кримінально карані діяння, визначені ст. 397 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: кримінальне провадження, адвокатська діяльність, кримінальні процесуальні гарантії, перешкодження, рішення Європейського суду з прав людини.

Постановка проблеми та її актуальність. Однією із найважливіших правових гарантій прав і свобод людини та громадянина є закріплене в ч. 1 ст. 59 Конституції України [1] право кожного на професійну правничу допомогу – гарантовану Конституцією України можливість фізичної особи одержати юридичні (правові) послуги. Одним із найважливіших видів правових послуг є захист затриманих, заарештованих, підозрюваних, обвинувачених, підсудних осіб, який через його важливість окремо закріплений у Конституції України [1]. Зокрема, згідно із ч. 3 ст. 29 Конституції України кожен затриманий чи заарештований має право на захист себе (особисто чи за правовою допомогою захисника з моменту затримання); кожному гарантується право на вільний вибір захисника своїх прав; підозрюваному, обвинуваченому чи підсудному гарантується право на захист (ст. 63 Конституції України) [1].

Реалізація зазначеного права можлива за адекватних умов для діяльності осіб, які її здійснюють. Тому за посягання на правомірну діяльність захисника чи представника особи із надання правової допомоги ст. 397 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [2] встановлена кримінальна відповідальність. Потерпілим від такого кримінального правопорушення є: а) захисник у кримінальному чи адміністративному провадженні (стст. 45–54 КПК України, ст. 271 КУпАП, п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»); б) представник (законний представник) підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача та відповідача, а також юридичної особи у цивільному, господарському, кримінальному чи адміністративному провадженні (стст. 38–40 ЦПК України, п. 10 ст. 22, стст. 55, 59, 63, 64 КПК України, ст. 270 КУпАП, ст. 56 КАС, п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Представником потерпілого, цивільного позивача чи відповідача може виступати у кримінальному провадженні й особа,

яка має право бути захисником (стст. 58, 63 КПК України) [3]. Також у ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4] визначені гарантії адвокатської діяльності, більшість з яких стосуються кримінального провадження.

На міжнародному рівні гарантії діяльності адвокатів визначені Основними положеннями про роль адвокатів, прийнятими VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. У них, зокрема, йдеться про обов'язок забезпечити адвокату здійснення його професійних прав щодо своєчасного ознайомлення з інформацією, документами, матеріалами справи, додержувати конфіденційності консультацій і комунікацій адвоката з клієнтом; п. 17 Основних положень встановлює, що там, де безпека адвокатів перебуває під загрозою у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, вони мають бути адекватно захищені державою [5]. Зважаючи на численні порушення базових складових права на надання професійної правничої допомоги, а також прав захисників і представників особи, залучених до кримінального процесу, практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) слугує додатковим інструментом для ефективної реалізації адвокатом своїх прав у кримінальному провадженні.

Курс на євроінтеграцію вітчизняного законодавства виявив недостатній рівень захисту інтересів захисника чи представника особи, а також неналежний рівень реагування держави на вчинювані кримінальні правопорушення у сфері обмеження діяльності таких осіб. Випадки грубого порушення права на захист і порушення професійних прав адвокатів під час провадження адвокатської діяльності є предметом широкої суспільної дискусії, а окремі публікації з цієї проблематики вказують на певне ігнорування правоохоронними органами випадків порушення прав адвокатів [6].

Незважаючи на визнання Україною примату міжнародних договорів над національним законодавством, якщо вони ратифіковані та/або за необхідністю інкорпоровані в національне право, свідчити, однак, про безумовне дотримання міжнародних стандартів у кримінальному провадженні, на жаль, досі ще не доводиться [7, с. 63]. Наявність окремих прогалин у чинному законодавстві й у практиці його застосування спонукає до необхідності їх висвітлення і вироблення шляхів мінімізації та виправлення.

Вказані обставини актуалізують потребу у дослідженні окремих правових гарантій, що забезпечують ефективне виконання адвокатом функцій захисту, представництва та надання іншої правової допомоги у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти діяльності адвоката у кримінальному провадженні були предметом дослідження С. А. Альперта, О. М. Бандурки, В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, Н. Ю. Карпової, М. М. Михеєнка, В. В. Назарова, С. В. Слинька, С. Л. Савицької, В. М. Тертишника, Т. І. Фулей, П. В. Хотенця, М. Є. Шумила, О. Г. Яновської та інших учених. Проте сьогодні у цій сфері залишається достатня кількість дискусійних питань. Насамперед йдеться про проблеми, пов'язані із втручанням у законну професійну діяльність захисника, представника особи, неналежна компетентність осіб, які здійснюють розслідування кримінальних правопорушень у зазначеній сфері, а подекуди зловживання ними своїми повноваженнями тощо.

Метою статті є на підставі аналізу рішень міжнародних нормативно-правових актів, рішень ЄСПЛ, положень чинного законодавства та практики його застосування визначити кримінальні процесуальні гарантії адвокатської діяльності у кримінальному процесі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як передбачено у КК України, способами вчинення втручання у діяльність захисника чи представника особи є діяння, вчинені щодо захисника чи представника особи з метою незаконного впливу на їх діяльність шляхом: 1) вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи щодо надання правової допомоги; 2) порушення встановлених законом гарантій діяльності захисника чи представника особи щодо надання правової допомоги та їх професійної таємниці [2].

Відповідні дії, які можуть кваліфікуватися за ст. 397 КК України, полягають, зокрема, у такому: тиск на адвокатів представниками правоохоронних органів та суду; застосування сили до адвокатів за рішенням суду з метою позбавити їх можливості роз'яснити адвокату за призначенням правову позицію клієнта щодо заборони його участі у процесі; порушення кримінальних проваджень щодо захисників у зв'язку зі здійсненням ними захисту особи за ініціативою керівників правоохоронних органів тощо. Безумовно, такі дії суперечать принципам законності, незалежності адвокатури, є порушенням професійних прав адвокатів.

Одна з помітних рис сучасного кримінального та кримінального процесуального права України – їх тісні зв'язки з положеннями міжнародного права, які впливають на функціо-

нування й розвиток зазначених та інших галузей вітчизняного права. Так, Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий на пленарному засіданні у жовтні 1988 року у Страсбурзі, встановив що у будь-якому правовому суспільстві адвокату відведено особливу роль; його призначення не обмежено сумлінним виконанням свого обов'язку у межах закону [8]. Щоб гарантувати суспільну довіру до належного застосування верховенства закону, правові системи держав-членів Ради Європи вимагають [9] поважати вільне здійснення професії адвоката. Основні принципи ООН включають ряд положень, які встановлюють гарантії забезпечення діяльності адвоката (Принцип 16) [10].

Варто зазначити, що коло дотичних до кримінального процесуального права питань, у зв'язку з якими ЄСПЛ встановлював порушення прав адвокатів у кримінальному судочинстві, є досить великим, а процес гармонізації норм національного законодавства з положеннями міжнародного права, які б визначали гарантії адвокатської діяльності, ще далекий від завершення. В основі переважної більшості порушень лежить не лише закон, а й практика його застосування. Вирішити вказану проблему почасти можна, якщо чітко передбачити в законі неприпустимість такої практики, яка враховуватиме підхід у кримінальному процесі, який відповідатиме положенням Європейської Конвенції з прав людини (далі – ЄКПЛ).

На національному рівні основні міжнародно-правові стандарти адвокатської діяльності відображені, зокрема, у засадах кримінального провадження, закріплених у кримінальному процесуальному законі. До таких варто віднести: забезпечення права на захист (ст. 20 КПК України); законність (ст. 9 КПК України, стст. 5, 6, 7, 8 та ін. ЄКПЛ); верховенства права (ст. 8 КПК України, ст. 1 ЄКПЛ); дотримання права учасника кримінального провадження на свободу й особисту недоторканність (ст. 12 КПК України, ст. 5 ЄКПЛ); рівність перед законом і судом (ст. 10 КПК України, стст. 6, 14 ЄКПЛ); право на справедливий суд у кримінальному провадженні (ст. 6 ЄКПЛ). З огляду на це доцільною є обізнаність із практикою ЄСПЛ стосовно дотримання гарантій адвокатської діяльності.

Крім того, до гарантій участі адвоката у кримінальному провадженні варто, зокрема, віднести: реалізацію права на вільний вибір захисника; принцип раннього забезпечення правовою допомогою; принцип ефективності захисту; обов'язки посадових осіб органів кримінального переслідування щодо надання інформації особам про право на доступ до правничої допомоги; доступ до заходів і послуг, пов'язаних із кваліфікованою правничою допомогою; конфіденційність спілкування з адвокатом та ін. [11, с. 11].

Правниками неодноразово наголошувалось на необхідності дотримання гарантій професійної діяльності адвоката (зокрема, забезпечення обов'язкової присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії незалежних осіб – представників органів адвокатського самоврядування, які розмежовуватимуть документи, що належать до адвокатської таємниці, від тих, що можуть бути вилучені у процесі обшуку), а також на чіткому формулюванні в ордері на обшук / ухвалі суду матеріалів, що підлягають вилученню. За цих обставин обов'язково мають бути конкретизовані причини вважати місцем знаходження матеріалів, що цікавлять слідство, саме офіс адвоката. Крім того, суд зазначає на необхідності правоохоронним органам під час звернення до суду для отримання дозволу на обшук враховувати негативні наслідки такого обшуку, що можуть бути завдані професійній репутації адвоката (пп. 62, 63 Рішення «Головань проти України» ЄСПЛ [12]) [13].

Також у Рішенні «Німітц проти Німеччини» ЄСПЛ зазначив, що професійна діяльність адвоката досить тісно пов'язана з приватним життям у розумінні ст. 8 Конвенції. Згідно з п. 37 вказаного Рішення суд встановив, що під час здійснення обшуку офісу адвоката відбулося посягання на професійну таємницю тією мірою, що не співвідноситься з обставинами; у зв'язку з цим суд наголосив, що посягання на професійну таємницю адвоката може мати негативні наслідки у процесі здійснення правосуддя і тим самим порушувати права, гарантовані ст. 6 Конвенції. У додаток до цього ЄСПЛ зазначив, що супутній розголос факту проведення обшуку адвокатського офісу може негативно вплинути на професійну репутацію в очах як клієнтів адвоката, так і суспільства загалом. Тому обшук приміщення адвоката в цьому випадку становить порушення ст. 8 Конвенції [14].

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, має бути присутній представник органу адвокатського самоврядування [4]. Трапляються випадки, коли ця норма Закону ігнорується і службова особа, яка проводить відповідну слідчу (розшукову) дію, завчасно не повідомляє Раду адвокатів. Іноді слідчим (розшуковим) діям штучно надається статус невідкладних і вони проводяться без дозволу суду [15].

Окремими фахівцями у сфері адвокатської діяльності вказується на непоодинокі випадки втручання в адвокатську таємницю, коли правоохоронці вилучають адвокатські досьє та інші носії інформації, зокрема комп'ютерну техніку, телефони адвокатів. Хоча КПК України прямо забороняє доступ до листування або інших форм обміну інформацією між захисником і його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги, забороняє проводити огляд, розголошувати, витребувати чи вилучати документи, пов'язані зі здійсненням адвокатської діяльності [15].

Однією з основних причин порушення встановлених законом гарантій діяльності захисника і представника, на наше переконання, є відсутність реалізації принципу невідворотності покарання. У разі порушення зазначеного принципу породжується безкарність, всюдозволеність і бажання в інших осіб вчиняти нові кримінальні правопорушення [16, с. 109]. Саме некомпетентність або необізнаність особи, уповноваженої на внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань і здійснення розслідування, на переконання А. В. Бабенко та І. М. Федорончук, є основною причиною невнесення відповідних відомостей за заявою або повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення, внаслідок чого заявник вимушений звертатися із відповідною скаргою до слідчого судді та за допомогою ухвали добиватися виконання вимог ст. 214 КПК України [16, с. 106].

Як свідчить статистика, за останні чотири роки до ЄРДР усього було внесено понад 200 повідомлень про порушення права на захист і понад 300 про втручання у діяльність захисника чи представника особи. Натомість лише поодинокі випадки повідомлення про підозру і жодного направлено до суду обвинувального акта. Водночас кількість правопорушень, у яких провадження були закриті, становила, відповідно, 130 та 248 справ [17].

З цього приводу слушно зазначається, що загальна динаміка зниження реєстрації заяв у ЄРДР за останні роки – це не тільки показник погіршення ситуації, а й можлива ознака відчаю та зневіри в можливості знайти справедливість законним шляхом. І хоч би скільки змінювали закони, доповнювали Кримінальний кодекс України новими складами злочинів і посилювали кримінальну відповідальність у вже наявних, ситуація з дотриманням прав людини кардинально ніколи не зміниться, допоки не буде політичної волі змусити правоохоронців виконувати закони [17].

За таких умов судові та правоохоронні органи, регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, а також захисники за призначенням повинні: дотримуватися положень Конституції України, які гарантують незалежність адвокатури; не допускати дій, що порушують гарантії адвокатської діяльності, призводять до втручання і перешкоджання здійснення адвокатами своїх професійних прав; не порушувати право на використання юридичної допомоги захисника, вибраного на власний розсуд клієнта; не допускати використання системи безоплатної правової допомоги та її адвокатів для будь-яких неправомірних дій; не допускати безпідставного кримінального переслідування адвокатів у зв'язку зі здійсненням професійної діяльності, забезпечувати об'єктивне розслідування порушень прав адвокатів та притягувати винних осіб до відповідальності.

Висновки. Кримінальні процесуальні гарантії адвокатської діяльності відображені на національному рівні у вигляді таких засад кримінального провадження, як забезпечення права на захист, право на справедливий суд, свободу й особисту недоторканість, рівність перед законом і судом та ін., покликані створити умови для забезпечення реалізації своїх функцій захисником і представником особи. І навпаки, неналежна реалізація положень чинного законодавства та міжнародних нормативно-правових актів може знаходити вияв у вчиненні в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги, так само як і порушення встановлених законом гарантій їх діяльності. За таких умов відповідні дії повинні кваліфікуватись за ст. 397 Кримінального кодексу України.

Врахування учасниками кримінального провадження, насамперед такими уповноваженими суб'єктами, як слідчі, прокурори та судді, положень національного законодавства, ЄКПЛ і висновків, викладених у рішеннях ЄСПЛ, пов'язаних з діяльністю адвоката, представника особи в змагальному кримінальному процесі, є не лише процесуальною гарантією забезпечення права на кваліфіковану правничу допомогу, визначеного Конституцією України, КПК України та Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 1996. URL : zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/254k/96-vr (дата звернення: 30.11.2023).
2. Кримінальний кодекс України / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 2001. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 30.11.2023).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 2012. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 30.11.2023).
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 2012. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17 (дата звернення: 30.11.2023).
5. Основні положення про роль адвокатів / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 1990. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text (дата звернення: 30.11.2023).
6. Богатир В. Нездатність правоохоронної системи забезпечити права адвокатів заохочує до нових злочинів. Закон і бізнес [Law and business]. 2020. URL : https://zib.com.ua/ua/144921.html (дата звернення: 30.11.2023).
7. Бурлака О. В. Забезпечення реалізації слідчим суддею функції захисту прав, свобод та інтересів особи у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018.
8. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 1988. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text (дата звернення: 30.11.2023).
9. Європейська конвенція з прав людини / Верховна Рада України : офіційний вебсайт. 1950. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 30.11.2023).
10. Basic Principles on the Role of Lawyers / United Nations : websayt. 1990. URL : https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers (дата звернення: 30.11.2023).
11. Балацька О. Р. Практичні проблеми забезпечення права на захист підозрюваного в контексті практики Європейського суду з прав людини. Часопис Національного університету «Острозька академія». 2018. № 1 (17). С. 1–18.
12. Головань проти України: Рішення ЄСПЛ / Харківська Правозахисна Група : вебсайт. 2012. URL : https://privacy.khpg.org/1604922488 (дата звернення: 30.11.2023).
13. Островська М. Практика ЄСПЛ в контексті обшуків у адвокатів. Юридичний вісник. 2016. Вип. 33. URL : https://unba.org.ua/publications/1730-praktika-espl-v-konteksti-obshukiv-u-advokativ.html (дата звернення: 30.11.2023).
14. Німітц проти Німеччини: Рішення ЄСПЛ. Українська правнича фундація. 1992. URL : http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2 (дата звернення: 30.11.2023).
15. Бабенко А. В., Федорончук І. М. Втручання у діяльність захисника чи представника особи: кримінологічний і кримінально-процесуальний виміри. Юридичний бюлетень. 2020. № 15. С. 104–111.
16. Богатир В. Офіційно правоохоронці не порушують прав адвокатів. Чому так? Юридична газета. 2023. URL : https://pravo.ua/ofitsiino-pravookhorontsi-ne-porushuiut-prav-advokativ-chomu-tak-bloh-volodymyra-bohatyria/ (дата звернення: 30.11.2023).
17. Відкрите звернення Асоціації правників України щодо забезпечення професійних прав і гарантій адвокатської діяльності / Асоціація правників України : вебсайт. URL : https://uba.ua/ukr/news/5923 (дата звернення: 30.11.2023).

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy [Constitution of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine] : ofitsiynyy websayt [The official website]. 1996. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/254k/96-vr [in Ukrainian]. (2023, November, 30).
2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy [Criminal Code of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine] : ofitsiynyy websayt [The official website]. 2021. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 [in Ukrainian]. (2023, November, 30).
3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine] : ofitsiynyy websayt [The official website]. 2012. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 [in Ukrainian]. (2023, November, 30).
4. Pro advokaturu ta advokatsku diialnist : Zakon Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy [Law on Advocacy and Advocacy Activity : Supreme Council of Ukraine] : ofitsiynyy websayt [The official website]. 2012. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17 [in Ukrainian]. (2023, November, 30).
5. Osnovni polozhennia pro rol advokativ / Verkhovna Rada Ukrainy [Basic provisions on the role of lawyers / Verkhovna Rada of Ukraine] : ofitsiynyy websayt [The official website]. 1990. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

6. Bohatyр, V. (2020) Nezdattnist pravookhoronnoi systemy zabezpechyty prava advokativ zaokhochuie do novykh zlochyniv [The failure of the law enforcement system to ensure the rights of lawyers encourages new crimes]. Zakon i biznes [Law and business]. URL : <https://zib.com.ua/ua/144921.html> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

7. Burlaka, O. V. (2018). Zabezpechennia realizatsii slidchym suddeiu funktzii zakhystu prav, svobod ta interesiv osoby u kryminalnomu provadzhenni [Ensuring that the investigative judge performs the function of protecting the rights, freedoms, and interests of a person in criminal proceedings] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv [in Ukrainian].

8. Zahalnyi kodeks pravyl dlia advokativ krain Yevropeiskoho Spivtovarystva / Verkhovna Rada Ukrainy [General code of rules for lawyers of the countries of the European Community / Verkhovna Rada of Ukraine] : ofitsiynny websayt [The official website]. 1988. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

9. European Convention on Human Rights / Verkhovna Rada of Ukraine : ofitsiynny websayt [The official website]. 1950. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

10. Basic Principles on the Role of Lawyers / Orhanizatsiya Obiednanykh Natsii [European Convention on Human Rights / United Nations Official Site] : ofitsiynni sait Orhanizatsii Obiednanykh Natsii [Official website of the United Nations]. 1990. URL : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

11. Balatska, O. R. (2018). Praktychni problemy zabezpechennia prava na zakhyst pidozriuvanoho v konteksti praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [Practical problems of ensuring the suspect's right to defense in the context of the practice of the European Court of Human Rights]. Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». No 1(17), 1–18 [in Ukrainian].

12. Holovan proty Ukrainy: Rishennia YeSPL [Golovan against Ukraine. Decision of the ECtHR]. Kharkivska Pravozakhysna Hrupa. 2012. URL : <https://privacy.khpg.org/1604922488> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

13. Ostrovska, M. (2016). Praktyka YeSPL v konteksti obshukiv u advokativ [The practice of the ECtHR in the context of searches of lawyers]. Yurydychnyi visnyk. No. 33. URL : <https://unba.org.ua/publications/1730-praktika-espl-v-konteksti-obshukiv-u-advokativ.html> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

14. Nimitts proty Nimechchyny: Rishennia YeSPL [Nimitz v. Germany: Judgment of the ECtHR] / Ukrainian Legal Foundation Official Site. 1992. URL : <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

15. Babenko, A. V., Fedoronchuk, I. M. (2020). Vtruchannia u diialnist zakhysnyka chy predstavnyka osoby: kryminolohichni i kryminalno-protsesualnyi vymiry [Interference in the activities of the defender or representative of the person: criminological and criminal procedural dimensions]. Yurydychnyi biuleten. No 15, 104–111 [in Ukrainian].

16. Bohatyр, V. (2023). Ofitsiino pravookhorontsi ne porushuiut prav advokativ. Chomu tak? [Officially, law enforcement officers do not violate the rights of lawyers. Why so?]. Legal newspaper Official Site. URL : <https://pravo.ua/ofitsiino-pravookhorontsi-ne-porushuiut-prav-advokativ-chomu-tak-bloh-volodymyra-bohatyria/> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

17. Vidkryte zvernennia Asotsiatsii pravnykiv Ukrainy shchodo zabezpechennia profesiynnykh prav i harantii advokatskoi diialnosti [Open appeal of the Association of Lawyers of Ukraine regarding the provision of professional rights and guarantees of advocacy] / Association of Lawyers of Ukraine : official Site. URL : <https://uba.ua/ukr/news/5923> [in Ukrainian]. (2023, November, 30).

M. P. Klymchuk. CRIMINAL PROCEDURAL GUARANTEES OF ADVOCATE ACTIVITIES

The article carries out a scientific analysis of the guarantees of advocacy in the criminal process of Ukraine. Attention is focused on the formation of an effective legal mechanism aimed at achieving compliance of domestic legislation with international standards. In view of numerous violations of the basic components of the right to professional legal assistance, as well as the rights of defenders and representatives of persons involved in criminal proceedings, it is emphasized to take into account the provisions of the European Convention on Human Rights and the conclusions set forth in the decisions of the European Court of Human Rights regarding related to the activities of a lawyer, a person's representative in an adversarial criminal process.

It was concluded that international legal norms, which establish general requirements for the implementation of judicial proceedings, are not only a procedural guarantee of ensuring the right to qualified legal assistance at the national level, their implementation in terms of protection of a defense attorney or representative of a person involved in criminal proceedings from external interference is

designed to create conditions for the fulfillment of their functions by the specified entities. The principles of criminal proceedings are highlighted, which reflect the main requirements for the unhindered activity of a defender or a person's representative in criminal proceedings, such as: legality; Rule of Law; ensuring the right to protection; the right to a fair trial; the right to freedom and personal integrity; equality before the law and the court, etc. Attention is drawn to the fact that any form of obstruction to the legitimate activity of a defense attorney or a representative of a person providing legal assistance in criminal proceedings, as well as violations of statutory guarantees of their activity, defined in international legal acts, must be considered as illegal, criminally punishable acts, defined by Art. 397 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: *criminal proceedings, advocacy, criminal procedural guarantees, obstruction, decisions of the European Court of Human Rights.*